

CODREA DOINA

**VIZIUNEA LIDERULUI CLASEI ȘI A
ELEVILOR ASUPRA PROCESULUI DE
ÎNVĂȚĂMÂNT**

LUCRARE DE DISERTATIE

Editura Sfântul Ierarh Nicolae
2010

ISBN 978-606-8129-78-5

Lucrare publicată în Sala de Lectură a Editurii Sfântul Ierarh Nicolae, la adresa
<http://lectura.biblioteca digitala.ro>

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC: lector. univ.dr. Cristian-Mihai Pomohaci

CUPRINS

ARGUMENT.....	3
Clasa de elevi ca grup.....	5
Tipuri de grupuri școlare.....	6
Clasa de elevi ca grup socio – educativ.....	7
Relații interpersonale în clasa de elevi.....	8
Factorii de grup.....	8
Dirigintele.....	14
Managementul educațional.....	21
Leadership.....	23
METODOLOGIA LUCRĂRII.....	28
Descrierea esanționului.....	28
Obiective.....	28
Ipotezele lucrării.....	28
Probe aplicate.....	29
INTERPRETAREA REZULTATELOR.....	36
IPOTEZA 1.....	36
IPOTEZA NR. 2.....	40
IPOTEZA NR. 3.....	44
STUDIUL DE CAZ.....	49
CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE DE CONTINUARE.....	53
BIBLIOGRAFIE.....	54

ARGUMENT

“Ne nastem slabi si avem nevoie de putere; ne nastem neputinciosi si avem nevoie de ajutor; ne nastem marginiti si avem nevoie de judecata; ceea ce ne lipseste cand venim pe lume si de care avem nevoie mai tarziu ne este oferit prin educatie.”

J.J.ROUSSEAU-Emile sau despre educatie

Studiul procesului de învățământ trebuie realizat în mod sistematic în formarea metodică inițială a profesorilor, deoarece modalitățile de reprezentare ale acestuia (procesul de învățământ) de către cadrele didactice, pot influența activitatea și prestația lor la catedră.

Odată cu persistența temporală în acest câmp educațional instrucțional numărul reprezentărilor se amplifică gradual devenind din ce în ce mai larg și mai complex dar și mai selectiv, dând naștere unui sistem reprezentational. Printr-o selecție mai atentă, printr-o mai profundă implantare în structurile interioare afectiv-emoționale anumite reprezentări se transformă în convingeri psihopedagogice.

Un profesor eficient nu se mai poate cantona într-un singur model explicativ, dar pentru a evita acest lucru trebuie să dețină informațiile necesare. Opțiunea pentru un anumit model didactic trebuie să reprezinte atât un impuls pentru stimularea creativității didactice cât și o modalitate de afirmare a personalității profesorului.

Continutul pedagogic al procesului de învățământ rezulta tocmai din organizarea și desfășurarea sa ca urmare a unei succesiuni de fapte, fenomene și transformări, toate având un substrat și o fundamentare psihopedagogică, urmărind, în cele din urmă, imprimarea unei direcții ascendente în dezvoltarea personalității umane. Între acțiune, ca proprietate internă a procesului de învățământ, și produsul său, formarea personalității, se stabilește o relație de concordanță, impusă de folosirea și aplicarea unor norme și legături psihopedagogice. Cel care se ocupă cu cunoașterea acestor norme și legături, asigurând în același timp materializarea lor, este educatorul. Prin aceasta se exprimă rolul său conducător în procesul de învățământ. Cunoșcând și înțelegând imperativele idealului educațional și obiectivele acțiunii educative, precum și legăturile procesului de învățământ, el realizează conducerea adecvată a acestui procesului.

Aceasta lucrare a aparut din necesitatea de a vedea cum este perceput procesul de invatamant atat de catre profesori, dar mai ales de catre elevi; doar cunoscand opiniile ambilor factori implicati in realizarea sa se va putea proceda la o imbunatatire a calitatii invatamantului romanesc.

1. Clasa de elevi ca grup

Unul din grupurile cele mai semnificative din viața copilului este clasa de elevi, ea îndeplinind cel mai bine câteva dintre motivele fundamentale ale conduitei umane: nevoia de afiliere, de altul, nevoia de participare, nevoia de protecție, de securitate.

Grupul – clasă se perpetuează de-a lungul câtorva ani de zile și are o imensă influență asupra membrilor săi.

Clasa de elevi este un grup *formal*, fiind constituit pe baza unor reglementări școlare, în funcție de anumite reguli și prin distribuirea unor roluri diferite pentru educatori și educați. Ea se caracterizează prin *interacțiunea directă, nemijlocită* a membrilor săi, interacțiunea luând forma comunicării, a relațiilor ierarhice și a relațiilor preferențiale. Interacțiunea are ca rezultat modificarea comportamentelor și se realizează la niveluri diferite: profesor-elev, elev-elev, elev-grup, grup-grup.

În grupul-clasă sunt prezente *scopurile și motivele* care susțin acțiunea de realizare a acestora. Scopurile sunt prescrise de persoane exterioare grupului și vizează procesul de instrucție și educație, fiind scopuri de tip formativ.

Scopurile comune coexistă cu cele individuale, care dezvoltate, armonizate și integrate reciproc pot conduce la evitarea apariției unor scopuri paralele provocatoare de disfuncții în grup.

Integrarea conștientă și consimțită a scopurilor individuale în cele comune ale grupului depinde de metodele utilizate de profesor, de stilul de conducere al clasei, de climatul socio-afectiv din clasa de elevi.

O caracteristică importantă a grupului-clasă este dată de existența unui sistem de *norme* care servesc drept criterii de evaluare a comportamentelor individuale și de grup. Sistemul normativ al grupului școlar cuprinde două categorii de norme: *norme explicite*, care reglementează activitatea de învățare a elevilor și decurg din specificul instituțiilor școlare și *norme implicite* care iau naștere din interacțiunea membrilor, sunt o emanație a grupului și sunt destul de flexibile. În unele cazuri, normele implicite nu sunt convergente cu normele explicite producându-se conflicte normative, deteriorarea climatului de grup, apariția unor fenomene de agresivitate sau de devianță normativă.

Grupul școlar are un anumit grad de *coeziune* ce exprimă gradul de unitate și de integrare a grupului, rezistența sa la destructurare. Sursele coeziunii grupului sunt: atracția interpersonală, măsura în care membrii se simpatizează unul pe altul, climatul de încredere

mutuală, consensul cognitiv și afectiv al membrilor, succesul în activitatea comună și satisfacțiile generate de viața de grup, cooperarea în cadrul activităților grupului, prestigiul grupului de apartenență, măsura în care grupul satisface aspirațiile membrilor.

Grupurile școlare au **compoziție relativ omogenă** ca vârstă, ca nivel de școlarizare, nivel de instrucție, interese, nevoi, aspirații.

În sistemul școlar românesc, în foarte puține cazuri, clasa poate deveni un grup; pe de o parte, din cauza numărului mare de membri (un grup mai mare de 16/20 de persoane se divide în subgrupuri) , pe de altă parte, datorită descurajării comunicării laterale (comunicarea între elevi este permisă numai în pauze) , a autonormării (sunt impuse reguli formale externe prin regulamente) , și a auto-orientării (finalitățile individuale și de grup sunt definite din exterior și numai la nivelul sarcinilor de învățare).

Chiar când se face “lucru în grup”, echipele sunt stabilite, de regulă, prin numire de către profesor, în funcție de criterii formale și externe (vecinătatea fizică, poziția în bancă, nivelul recunoscut al performanțelor școlare).

Când în unele clase se formează grupuri autentice, care își afirmă norme și obiective proprii, sunt descurajate prin promovarea competiției inter-individuale exacerbate.

La urma urmei, cum ar fi posibilă cooperarea între educabili și formarea unor autentice relații de grup când elevii sunt așezați în bănci, fiecare dintre ei putând vedea numai catedra, tabla, profesorul și ceafa colegului din față?

2. Tipuri de grupuri școlare

Tipologia grupurilor școlare poate fi stabilită atât după mărimea lor, cât și în funcție de caracterul organizării.

a) Din punctul de vedere al mărimii, grupurile școlare pot fi:

- *grupuri școlare mici (microgrupuri școlare)*, așa cum sunt clasele de elevi, sau grupele de studenți;
- *grupuri școlare mari*, ca anasambluri de grupuri școlare mici, așa cum sunt: școlile, facultățile și universitățile;

De avut în vedere că pentru grupurile sociale există o altă clasificare în funcție de mărime, ceea ce determină următoarele tipuri:

- *grupurile sociale mici (microgrupurile sociale)* – cum sunt: echipele de muncă, familia, clasele de elevi;
- *grupurile sociale mediane (mijlocii)* – cum sunt: instituțiile diverse, societățile comerciale diverse, școlile, etc;
- *grupul social mare (macrogrupul social)* – reprezentat de societate, ca un ansamblu coerent al grupurilor sociale mici și mediane.

b) Din punct de vedere al caracterului organizării, grupurile școlare, ca și cele sociale în general, pot fi:

- *grupuri școlare formale*, instituționalizate, legale, organizate pe baza unor reglementări oficiale;
- *grupuri școlare informale*, spontane, neinstituționalizate, care se constituie ca aglomerări temporare, incidentale, de elevi, bazate pe unele situații neașteptate, dar care-i atrag pe tineri.

3. Clasa de elevi ca grup socio – educativ

Grupurile școlare sunt formale și informale, adică microgrupurile din interiorul acestora.

Grupurile formale sunt organizate oficial, relațiile dintre membrii grupurilor fiind reglementate de anumite norme. Clasa de elevi este “un grup angajat în activități cu obiective comune, ce creează relații de interdependență funcțională între membrii săi”. (Rada., I. 1976) Grupurile informale sau microgrupurile (de studiu, de joacă) sunt neinstituționalizate și formate pe baza unor interese comune. Microgrupurile apar în interiorul grupurilor formale, întreținând relații cu alte grupuri sau microgrupuri.

Grupurile formale și informale sunt conduse de lideri, care în funcție de stilul de conducere adoptat pot fi de diferite tipuri:

- a) *lideri autoritari*, cu atitudine de comandă; dau ordine și cer să fie executate, provocând tensiune psiho – socială;
- b) *lideri de tip democratic*, cooperanți, ce consultă membrii grupului sau microgrupului în luarea deciziilor, care apoi devin obligatorii;
- c) *lideri de tip laissez – faire*, care lasă totală libertate membrilor grupului, produc anarhie și activități dezorganizate.

Clasa de elevi este un grup social, cu un înalt grad de socializare, de instruire, dezvoltare și formare a personalității elevilor, liderii acționând pentru realizarea scopurilor și asigurarea coeziunii grupului.

4. Relații interpersonale în clasa de elevi

Structura clasei de elevi, ca grup socio – educativ, este definită de interrelațiile ce se constituie între membrii ce o compun: relații de tip formal și informal, care la rândul lor îmbracă mai multe forme.

- a) *Relații de comunicare* manifestate în schimbul de idei, păreri, convingeri, concepții și în rezolvarea unor probleme, fapt care favorizează coeziunea grupului;
- b) *Relații de cunoaștere* și intercunoaștere a trăsăturilor de voință și caracter, a comportamentului etc;
- c) *Relații afectiv – simpatetice* de preferință, de respingere sau de indiferență, care pot stimula sau perturba starea de spirit și randamentul grupului.

Aceste relații interpersonale se manifestă, pe de o parte în atitudinea unui membru al colectivului față de elevi, față de ceilalți, iar pe de alta, în atitudinea grupului față de el. Când în cadrul clasei de elevi există și microgrupuri, atunci apar relații între acestea și grupul formal, care uneori sunt contradictorii și este nevoie de intervenția dirigintelui, ca lider formal.

În cadrul clasei de elevi, ca grup socio – educativ, fiecare elev este atât obiect al educației, cât și subiect, influențând și el pe ceilalți, prin acțiunile sale conferite de sarcinile pe care le are de îndeplinit în clasă: responsabil de disciplină, de bibliotecă, de curățenie, de organizarea unor activități culturale – sportive și turistice. În grup, fiecare elev își lărgeste experiența de viață, își formează idealul de viață. Deci climatul psihosocial al grupului școlar influențează formarea personalității elevilor sub toate aspectele sale.

5. Factorii de grup

Factorii de grup, care influențează formarea elevilor și mai ales coeziunea grupului școlar sunt externi și interni. Cei externi acționează prin intermediul celor interni, oferind condițiile de manifestare a acestora și sunt constituiți din:

- a) *stilul de conducere* al dirigintelui, care trebuie să fie democratic, oferind elevilor șansa luării deciziilor și dezvoltării inițiativei;

- b) *normale*, după care se conduce grupul nu trebuie să fie impuse de diriginte, ci formulate împreună cu elevii, având, ca îndrumător regulamentul școlar;
- c) *rolul* pe care îl are fiecare elev în grup.

Factorii interni sunt de natură socioafectivă și factorii socio – cooperatori, manifestați în rolul fiecărui elev pentru realizarea scopurilor grupului și în stilul de conducere.

Dinamica grupului școlar este asigurată de propunerea și realizarea unor scopuri, a unor linii de perspectivă, cum ar fi organizarea unei excursii, sau vizite la muzee ori întreprinderi, a unei activități culturale – sportive. Realizarea unor asemenea scopuri produce elevilor plăcere și bucurie, mobilizându-i să coopereze și să participe la realizarea scopurilor propuse.

În concluzie, structura, coeziunea și dinamica unui grup îi conferă acestuia o notă distinctă, care îl deosebește de alte grupuri, rezultând ceea ce numim similitudinea grupului de elevi

Grupul clasă are câteva caracteristici proprii:

- existența ajutorului reciproc;
- tendința de trăire în comun a fenomenelor și a evenimentelor;
- perseverența în atingerea scopurilor propuse.

Aceste caracteristici concură la considerarea clasei ca un *laborator* în care elevii experimentează sub controlul colectiv diferite comportamente sociale. Modul în care grupul clasă acționează asupra fiecăruia dintre membrii ei poate constitui un adevărat model de învățare psihosocială în și prin colectiv. Grupul preia, transmite și consolidează unele norme și modele elaborate de colectivitatea școlară, dar elaborează și norme proprii adecvate cerințelor situației și nevoilor membrilor. Este necesar controlul și dirijarea învățării psihosociale de către profesori.

Clasa de elevi este un grup de muncă specific, compus dintr-un număr de membri egale între ei (elevi) și dintr-un animator (profesorul) ale căror raporturi sunt reglementate, oficial, de tipul sarcinii și normelor funcționale. Normele școlare sancționează comportamentele elevilor prin metoda consensului, exercitând o anumită presiune asupra fiecărui elev. S-a elaborat o teorie care susține că munca stimulată de interesul personal și de interesul grupului este mai productivă decât cea impulsivă de forța coercitivă a autorității. Normele de conduită pe care le adoptă clasa reprezintă generalizarea evoluției ei, dobândirea unei experiențe sociale proprii. Orice atitudine sau conduită este evaluată în raport cu modelele promovate de grup și capătă sau nu aprobarea colectivă.

Caracteristicile sistemului normativ pun în valoare importanța fiecărei norme:

- tendința de conformare;
- gradul de aprobare/ dezaprobare a unei conduite ;
- intensificarea reacției clasei față de comportamentele membrilor.

Acceptarea sistemului normativ și consolidarea lui duce la încheierea unui climat psihosocial adecvat: încredere și respect reciproc , confort psihic, spirit colectiv.

Efectul încorporării normelor se traduce prin moralul grupului – orientarea acestuia spre colaborare. S-a demonstrat că elevii învață mai bine dacă sunt angajați în relații de cooperare , decât dacă sunt angajați în relații competitive. Cu toate acestea, spiritul de cooperare este mai puțin cultivat în comparație cu cel de competiție. Cercetările au demonstrat diferitele caracteristici ale celor două procese (cooperare/competiție) în procesul de învățământ. Procesul de cooperare se caracterizează prin:

- comunicare deschisă și onestă între elevi/profesor;
- stimulează conformitatea la anumite valori și concepții
- dezvoltă spiritul de încredere.

Procesul competitiv se caracterizează prin:

- lipsa comunicării;
- stimulează reliefaarea opoziției;
- duce la o atitudine de ostilitate;
- facilitează comportamente autoritare ale profesorului.

Imperioritatea cooperării a fost demonstrată de tehnicile de învățare didactică pe grupuri strâns corelată cu folosirea metodelor active de învățământ . Astfel s-a constatat că elevii reflectează independent, depun efort pentru a elabora conținuturi teoretice și tehnici de cercetare. Ea favorizează activitatea liberă, spontană a elevilor , promovează inițiativa. Principalele probleme care se impun în cadrul acestei strategii se referă la:

- constituirea grupelor , componența și organizarea lor (se pare că grupurile de 6-7 până la 10-12 elevi sunt cele mai productive);
- obiectivele și conținutul activității (lucrări aplicative, referate);
- caracteristicile relației educator- elev , rolul pedagogului în conducerea activității (acordă sprijin pentru ca elevii să elaboreze singuri cunoștințele ce trebuie însușite, stabilește sau doar sugerează conținutul activității , nu conduce personal). Profesorul trebuie mai mult să stimuleze m decât să critice , să propună și nu să

impună, să se adapteze capacităților elevilor și nu să pretindă uniform, tuturor aceleași cerințe.

Clasa nu-și poate desfășura activitatea fără o organizare corespunzătoare : condusă de un lider numit de responsabili cu sarcini precise – responsabili cu disciplina și învățătura , cu activitățile culturale și sportive extracurriculare.

Natura și calitatea relațiilor influențează coeziunea grupului și evoluția fiecărui membru în parte. Acest lucru se reflectă mai ales în rezultatele la învățatură : într-un grup în care există relații active de comunicare și relații afective pozitive rezultatele sunt bune.

Relațiile din cadrul grupului influențează atât comportamentul fiecărui elev , cât și comportamentul grupului. Există clase cu comportament pozitiv în care profesorii intră cu plăcere, disciplina și ordinea acestora impresionându-i plăcut; sunt și clase în care profesorul intră cu un sentiment de penibilitate tocmai din cauza unui comportament de grup negativ.

Relațiile interpersonale din cadrul grupului școlar dau naștere unor fenomene de grup: disciplină, motivare de grup, antipatie/ simpatie, prietenie, cooperare, performanță.

La nivelul clasei de elevi ca un grup social cu o dinamica relatională accentuată sunt în general analizate două mari tipuri de forte: influența personală a profesorului, atât ca lider, cât și ca factor exterior, precum și influența de grup, guvernată aparent de factori normali. Există multe puncte de vedere care consideră managementul clasei de elevi sinonim cu abordarea teoretică și practică a disciplinei în clasa de elevi. Disciplina conform Dictionarului de Pedagogie (E.D.P., București 1979) înseamnă din punct de vedere școlar “formarea elevilor în vederea respectării cu strictețe a cerințelor învățământului și a regulilor de conduită școlară și în afara școlii.” Fiind o acțiune organizată, educația presupune cu necesitate acceptarea și respectarea unor cerințe, reguli și dispoziții elaborate și impuse din exterior, concomitent cu instituirea unor modalități de control asupra acceptării lor. Rolul conducător asumat de educator în impunerea și urmărirea regulilor, asociat cu gradul de libertate acordat elevului, au constituit și constituie nucleul controverselor pedagogice în interpretarea disciplinei școlare. Abordările contemporane vorbesc despre disciplină ca un ansamblu complex normativ , interațional și psihologic care poate fi interpretat fără rezerve științifice și din punct de vedere managerial.

Mecanismele de a preveni, interveni și rezolva problemele disciplinare presupun anumite strategii de intervenție a cadrului didactic, strategii de sorginte managerială. Succesul unui management al clasei presupune până la un punct și intervenția înainte de

dezvoltarea situației problematice. Abilitatea de detectare a crizelor în fazele inițiale este de foarte multe ori mai valoroasă decât tratamentul intervenționist post eventum. Cu caracter preventiv am stabilit ca, în clasa a VI-a, timp de o săptămână elevii să respecte câte o regulă de comportament, considerând că fiind numai una se vor strădui mai mult și le va fi mai greu să o încalce. Formularea acestora a fost, spre exemplu:

Nu-mi jignesc colegul

Astăzi sunt calm

Nu mi s-a făcut nici o observație, etc.

Un obiectiv major în primele săptămâni de școală este acela de a institui un bun control asupra clasei. Relația stabilită între problematica, managementul clasei de elevi și problematica disciplinei este foarte clar determinată și poate fi explicată printr-o formă de subordonare; astfel disciplina – reprezentată prin cazul sau extrem și nedorit de indisciplină – este un domeniu de analiză și intervenție. La nivelul managementului clasei trebuie ținut cont de toate resursele educaționale: valorice, materiale, financiare (bugetare și extrabugetare), umane. Cadrul didactic este în primul rând profesor și în al doilea rând, manager. Consilierea este doar o armă sau un instrument de lucru în mână, inima și mintea acestuia, alături de instrumentele fundamentale ce trebuie identificate prin demersurile educaționale.

Consilierea practică din punctul de vedere al cadrului didactic, corespunde următoarelor chestiuni teoretice pe care ar trebui să și le pună acesta:

- intervenția este necesară?
- se poate defini corect problema?
- care este momentul potrivit pentru intervenție?
- ce demersuri trebuie întreprinse?
- sunt necesare și intervențiile altor persoane în procesul de negociere?

Ultima întrebare se referă la faptul că, în calitate sa nouă de manager, cadrul didactic trebuie să conducă cu maximum de eficiență relațiile cu părinții, transformându-i în aliați și colaboratori. Simpla participare la “sedințele cu părinții” nu asigură succesul acestui demers, ci profesorul consilier trebuie să susțină adevărate lecții de psihopedagogie, în cadrul unor lectorate cu părinții desfășurate ori de câte ori este necesar, în care aceștia să învețe să-și cunoască copiii, să-i ajute și să-i susțină când e necesar.

Reușita într-o negociere educațională se obține pornind de la ideea generală că pentru a dobândi ceva trebuie să acorzi partenerilor șansa de a primi și ei ceea ce vor și chiar mai mult, prin prezentarea încă de la început a intervenției și a disponibilităților de negociere. Liderul democratic evită critica și umilirile, în schimb dezvoltă autoaprecierea prin împărtășirea

de responsabilități. Dacă elevii sunt ajutați și corect încurajați când comit greseli, ei își dezvoltă încrederea în sine. Drept rezultat, atmosfera în clasă este una de deschidere, de comunicare prietenească și independentă. În acest sens Kenneth Moore caracterizează astfel stilul democratic: a fi prietenos, a fi ferm, a încuraja, a stimula, a ajuta, a îndruma, a convinge, a fi atent, a fi deschis, a influența.

Profesorul democratic ia decizii prin consultarea elevilor, dar menține totuși un anumit grad de control asupra acestora; el îi lasă pe elevi să decidă modul de rezolvare a problemelor, precum și distribuirea sarcinilor între membri. Indiferent de activitate pentru a fi pozitiv profesorul trebuie să știe care sunt comportamentele pe care le așteaptă din partea elevilor: a nu țipa, a începe temele la timp, a asculta când vorbește cineva, fiind atent să le respecte el însuși. O mare importanță o are și atenția acordată elevilor când se poartă în mod adecvat, aceasta incluzând: scurte discuții de încurajare, scrisori, telefoane pozitive la părinți, evidențieri speciale, premii acordate în colaborare cu părinții.

Un management eficient al situațiilor școlare presupune prezenta regulilor. Însă prea multe reguli creează confuzii în rândul elevilor și pot deveni imposibil de impus. Pentru a fi relevante regulile trebuie să evite extremele, să fie flexibile (să lase elevilor o libertate relativă, dar și să le arate în mod clar care sunt limitele). Negocierea regulilor presupune în mod explicit și negocierea unor sancțiuni pentru încălcarea lor, care să fie stabilite înainte de producerea incidentului. Kenneth Moore susține că trebuie să existe o ierarhizare a pedepselor în funcție de gravitate și de circumstanțe. De pildă: numele elevului este scris pe tablă, apoi nu este lăsat să iasă afară în recreație, se continuă cu discuția cu directorul, cu părinții, etc.

În concluzie – un bun manager al clasei implică stabilirea de reguli acolo unde trebuie, evitarea celor inutile, eliminarea pe cât posibil a celor punitive, revizuirea lor periodică, schimbarea sau eliminarea lor când este cazul. Pe lângă scopul lor pragmatic imediat, de a face controlabilă o situație școlară dată, negocierea și asumarea regulilor vizează o finalitate pe termen lung: formarea unor mentalități și atitudini democratice în raport cu norma și cu exigentele acesteia.

Însă, pentru a putea aplica cu succes aceste percepțe teoretice, parafrazându-l pe Mircea Malita, consider că trebuie “să ai la vederea unui copil sau a unui tânăr o tresărire emotivă și o inclinare de a-i veghea destinul”, iar când acestea nu există, “dacă nu poți să îmbraci într-o căldură emotivă, generoasă relațiile și dialogul cu un tânăr, nu ai de să te faci dascăl.”

6. Dirigintele

Practica educativa indelungata a demonstrat necesitatea de a incredinta unui diriginte o intreaga activitate de coordonare a tuturor influentelor educative ce se exercita asupra unei clase. Dirigintele este un membru al colectivului pedagogic, desemnat in aceasta functie dupa anumite criterii : o vasta experienta educativa, o evidenta autoritate morala si profesionala, activitate de predare la clasa respectiva etc. El este numit de catre director si raspunde in fata conducerii de intreaga activitate educativa a clasei ce i s-a incredintat.

Functia de diriginte a devenit necesara, incepand cu clasa a v -a, datorita faptului ca :

- de la aceasta clasa inceteaza activitatea invatatorului, ca singurul conducator al vietii clasei, iar munca educativa este luata de profesori.

- planul de invatamant nu contine activitati sau obiecte de invata mat care sa permita elevilor sa puna si sa-si rezolve si anumite probleme educative (sau de alt gen) personale.
- varietatea influentelor si complexitatea problemelor educative pre tind un coordonator si indrumator, un specialist care sa imbratiseze si sa conduca intreaga opera de formare a personalitatii elevilor.
- se impune realizarea unor cerinte si actiuni unitare care sa duca, in decursul scolaritatii la atingerea obiectivelor urmarite.

Dirigintele reprezinta un model de conduita pentru elevi, demn de a fi urmat in activitatea si viata lor ulterioara. Fara a prelua sau a se suprapune sarcinilor celorlalti profesori, dirigintele are totusi functii specifice si complementare fata de toti ceilalti. El este pentru clasa sa ceea ce este directorul pentru scoala : organizatorul, indrumatorul si coordonatorul intregii activitati instructiv -; educative si a vietii colectivei de care raspunde. Raspunderile sale fiind atat de mari el trebuie sa aiba un profil moral deosebit si sa dispuna de alese calitati psihice si pedagogice. Ca principal educator al clasei el orienteaza intreaga activitate a acesteia in asa fel, incat sarcinile scolii sa fie realizate cu succes. In calitatea pe care o are el trebuie sa fie permanent preocupat de sistematizarea adancirea si sporirea eficientei influentelor exercitate de toti factorii educativi (profesori, familie, mass -; media) asupra elevilor.

6.1 Obiectivele muncii dirigintelui

a) educarea elevilor, ca problema centrală a activității sale. Organizarea și îndrumarea vieții colectivului reprezintă nu numai o sarcină, ci și o condiție esențială a succesului muncii educative. De felul în care dirigintele știe să sudeze colectivul, să-l antreneze în realizarea unor perspective atrăgătoare, să stabilească relații de apropiere și de sprijin reciproc între el și clasă, să-l integreze în colectivul școlar, să-l mobilizeze și să-i însușească entuziasmul unei munci creatoare depinde reușita sa.

Îndrumarea și educarea colectivului presupune nu numai cunoașterea temeinică a particularităților de viață ale acestuia, a legilor psihologiei de grup, ci și a modului în care se constituie și funcționează micro-grupele, a influenței lor asupra grupului, a legilor după care liderii sunt aleși și urmați etc. Cunoașterea microstructurii grupurilor, patrunderea în intimitatea relațiilor existente între membrii ei, dialogul permanent cu clasă sunt condiții ale succesului în activitatea cu toate categoriile de elevi.

b) cunoașterea psihologiei clasei, a particularităților de vârstă ale elevilor, studierea profilului spiritual al fiecărui elev în parte, a aptitudinilor și trăsăturilor sale morale etc. constituie o sarcină și o condiție, în același timp, a organizării raționale a întregii activități instructiv-educative a clasei. Dirigintele este verigă intermediară între elev și profesori, pe de o parte, între acesta și familie, pe de altă parte. El este cel care concentrând și sistematizând datele despre fiecare elev le oferă celor interesați, utilizându-le în același timp în scopul influențării pozitive a dezvoltării fiecărui elev. Fără a se transforma în biograful elevilor el se îngrijește ca treptat imaginea despre fiecare elev, despre perspectivele sale de dezvoltare, despre ținuta sa morală să devină cât mai completă și mai reală.

c) asigurarea succesului la învățatura al tuturor elevilor, mobilizarea lor pentru ridicarea continuă a performanțelor, urmărirea progresului pe care îl face fiecare elev și sprijinirea reușitei sale, la toate obiectele și activitățile. În condițiile în care lupta împotriva abandonului școlar are un caracter social și național, la toate nivelele învățământului, dirigințele trebuie să contribuie la prevenirea unor astfel de situații.

d) organizarea și sprijinirea activității extrascolare și a timpului liber al elevilor, trebuie să-l preocupe pe diriginte deoarece aceste activități vin să completeze și să consolideze pregătirea primită în școală. Când privește organizarea timpului liber, dirigințele vor urmări nu numai inițierea elevilor în folosirea rațională a acestuia pentru învățatură ci și organizarea unor activități (excursii, tabere etc.) dorite de elevi care au rol de refacere, dar și de stabilire a unei relații de apropiere între el și clasă.

e) coordonarea și îndrumarea muncii tuturor factorilor care acționează asupra clasei sale (profesori, familie etc.) este o altă obligație a dirigințelui. Orientând ansamblul influențelor exercitate asupra clasei spre realizarea aceluiași obiective, dându-le o direcție unică și asigurându-le un caracter unitar, convergent și activ, dirigințele este factorul polarizator al acestora. Cunoscând specificul activității fiecărui factor, având imaginea clară a ceea ce trebuie să se realizeze, și dispunând de experiența necesară pentru a-i mobiliza într-o acțiune eficientă el va spori șansele de succes ale activității didactice -; educative.

f) împreună cu ceilalți profesori ai clasei sale el va organiza și îndruma acțiunea de orientare școlară și profesională a elevilor. Pregătirea elevilor pentru a-și putea alege în mod conștient și independent tipul de studii sau profesiunea viitoare reprezintă o acțiune complexă și de lungă durată, la realizarea căreia se cer antrenati mai mulți factori. Acțiunea de orientare școlară și profesională reprezintă un indiciu al trainiciei sistemului de învățământ și o formă de finalizare a pregătirii tineretului pentru viață.

6.2 Metodica activității dirigințelui

Activitatea dirigințelui este foarte complexă și de mare responsabilitate, pretinzând un înalt grad de organizare și planificare, el trebuind să cuprindă în raza sa de acțiune toate laturile dezvoltării personalității elevilor (fizică, intelectuală, morală etc.). El trebuie să utilizeze un ansamblu de metode și procedee didactice -; educative, generale și speciale, prin care să le formeze elevilor priceperi și deprinderi de muncă independentă, dându-le încredere în forțele proprii, ajutându-i în toate problemele care le au. Aceste lucruri se pot realiza prin: convorbirile cu elevii și cu profesorii care predau la clasă respectivă, analiza rezultatelor la învățatură și a celor din activitățile extrascolare, chestionare, asistențele la lecții, contactul permanent cu familiile elevilor, excursii și vizite, organizarea unor întâlniri cu reprezentanți ai

diferitelor profesioni, organizarea unor schimburi de experienta intre elevii clasei pe diferite teme (studiul individual, folosirea timpului liber etc.), organizarea unor dezbateri, concursuri etc.

Din toate posibilitatile dirigintele trebuie sa aleaga pe acelea care corespund mai bine obiectivelor urmarite, particularitatilor de viata ale clasei, natura activitatii desfasurate etc., in asa fel incat ele sa dea muncii sale o nota activa si creatoare. De asemenea, el va tine seama si de faptul ca actiuni asemanatoare cu clasa pot organiza si alti profesori de specialitate si de aceea va urmari sa evite paralelismul, supraincercarea si sa dea o nota de varietate actiunilor respective.

Un rol deosebit in ansamblul activitatii dirigintelui il ocupa ora de dirigintie, care prin functiile si caracterul ei organizat si sistematic, ii permite dirigintelui un contact mai consistent si o urmarire periodica a progreselor obtinute de colectivul clasei. Prin continutul orelor de dirigintie, prin metodicitatea acestora si prin legatura lor cu restul activitatilor lor desfasurate de diriginte, acesta poate tine un permanent contact cu clasa.

Ora de dirigintie poate avea un continut variat, care sa acopere in linii generale aproape toate sarcinile educatiei (morale, intelectuale, estetice, orientare profesionala etc.). Temele adecvate nivelului de dezvoltare al elevilor si particularitatile de viata ale clasei, stabilite uneori cu consultarea clasei, pot prilejui dezbaterile unor teme fundamentale ale societatii.

Metodica desfasurarii acestor ore poate fi de asemenea foarte variata, incepand cu expuneri si explicatii stiintifice si sfarsind cu demonstratii practice sau cu utilizarea unor mijloace audio-;vizuale moderne. Metodele didactice, in special cele ale educatiei morale (convorbirea etica, exemplificarea) sunt folosite deopotriva. Caracterul activ al acestor ore este obtinut prin utilizarea dialogului, al dezbaterilor, al intalnirilor, referatelor, al analizelor de cazuri, al analizei muncii etc., care dau orelor de dirigintie o nota antrenanta, diferita de cea a lectiilor obisnuite.

Fara a avea o structura rigida ora de dirigintie se desfasoara in linii generale dupa urmatorul plan : pregatirea psihologica a clasei si anuntarea subiectului orei, analiza cu ajutorul elevilor a exemplelor, a materialului faptic, a situatiei concrete etc., generalizarea, raportarea si aplicarea concluziilor la situatia clasei sau a elevilor si recomandari sfaturi, sugestii pentru traducerea in practica a invatamintelor extrase. Ora de dirigintie este un punct de convergenta a intregii activitati comune a dirigintelui cu clasa si ea poate fi continuata,

largita si consolidata prin activitatile din afara clasei, organizate si conduse de diriginte sau de catre un alt factor educativ.

De exemplu, o excursie poate avea obiective complexe : instructiv educative, de orientare scolara si profesionala etc. Rolul dirigintelui este deosebit de important chiar daca nu el este initiatorul si organiza torul acesteia, ajutand la stabilirea obiectivelor complexe ce pot fi urmarite, contribuind la pregatirea ei, integrand-o in planul sau de munca, ajutand la valorificarea rezultatelor ei. Participand la excursie dirigintele va urmari imbogatirea si si precizarea cunostintelor(informa tiilor) sale despre elevi, cunoasterea microgrupurilor si a liderilor, gra dul de disciplina, informatiile elevilor in diferite domenii, interesele lor, orientarea scolara si profesionala, efectele produse asupra elevilor de diverse evenimente sau intamplari petrecute, colaborarea cu ceilalti profesori, modul in care pot fi elevii atrasi in organizarea unor astfel de manifestari etc.Prin urmare, o astfel de actiune ii permite sa faca si sa cunoasca mai mult despre elevii sai decat multe lectii sau activitati.

In cazul convorbirilor cu clasa folosind informatiile cu pricepere si dand acestora un caracter sistematic, de apropiere si incredere reciproca, dirigintele poate exercita prin intermediul lor o influenta pozitiva, continua asupra activitatii clasei. El poate cunoaste opinia clasei, o poate influenta, poate solicita ajutorul clasei, sugestii, initiati ve etc., poate mobiliza colectivul si poate crea o atmosfera de lucru si entuziasm, de calm si optimism, un climat propice formarii trasaturilor morale ale fiecarui elev. Un dialog permanent cu clasa reprezinta un puternic instrument formativ , daca dirigintele stie sa sa-i exploateze toate resursele de care dispune aceasta metoda.In calitate de prieten si indrumator al elevilor, dirigintele devine un modelator perseverent si priceput al personalitatii fiecarui elev numai daca stie sa dea fiecarei actiuni si fiecarei metode nota sa specifica, personala si creatoare, sporind in felul acesta succesele si bucuriile elevilor sai.

O atentie speciala trebuie sa acorde dirigintele calitatii actiunilor pe care le intreprinde, pregatirii si evaluarii acestora. Combaterea formalismului, a rigiditatii, a sablonului si a rutinei sunt cerinte esentiale si permanente ale activitatii dirigintelui.Factorului afectiv i se va rezerva un loc deosebit in cadrul relatiilor profesor -;elev,deoarece adeseori acesta e cel care conditioneaza succesul actiunilor intreprinse cu clasa. Eficienta muncii dirigintelui depinde intre altele si de respectarea unor cerinte pedagogice generale cum sunt :

a) alegerea, pregătirea și organizarea unor acțiuni variate și interdisciplinare la nivelul clasei respective;

b) stabilirea unor obiective clare, cuprinzătoare și realizabile, precum și adecvarea acțiunilor întreprinse în mod planificat;

c) îmbinarea acțiunilor colective cu cele individuale și folosirea unor metode și procedee variate, active și eficiente;

d) mobilizarea tuturor factorilor educativi care lucrează cu clasa și asigurarea unei conlucrări sistematice și rodnice a acestora pe tot parcursul anilor, realizându-se o acțiune unitară și coordonată;

e) evaluarea sistematică a rezultatelor obținute și transformarea acestora în puncte de sprijin ale acțiunilor viitoare;

f) asigurarea unui dialog permanent cu clasa și crearea unui climat favorabil oricărei acțiuni educative;

Sistemul muncii dirigintei cuprinde principalele coordonate ale activității instructiv-educative utilizabile la clasa respectivă. El face parte din sistemul acțiunilor educative întreprinse în școală în vederea pregătirii tinerei generații pentru muncă și o viață activă, adaptând și concretizând obiectivele generale la nivelul și particularitățile fiecărei clase de care răspunde diriginta. Dificultatea, dar și meritul dirigintei constă în a ști să organizeze activitatea tuturor factorilor într-o acțiune convergentă și sistematică, potrivit unui plan elaborat cu multă grijă, pentru a realiza tot ceea ce și-a propus.

Dând un sens creator activității sale diriginta se va folosi de orice prilej apărut în viața școlii prin care ar putea accentua și consolida influențele pozitive exercitate asupra clasei pe care o conduce. El va recurge la o serie de instrumente verificate și eficiente de natură să sporească valoarea formativă a acțiunilor întreprinse: discuții, dezbateri, chestionare, compuneri etc., și în special se va folosi de unele documente de natură să-i ușureze și sistematizeze munca: caietul dirigintei, fișe psihopedagogice de cunoaștere și caracterizare a elevilor, planificări ale acțiunilor educative etc. Fără a face din acestea un scop în sine el va avea grijă ca ele să-i ajute să concretizeze rezultatele acțiunilor și să poată oferi colegilor, și în special profesorilor care predau la clasă sa, un ajutor efectiv în perfecționarea muncii educative cu elevii. Rezultă astfel că numai pe baza unui plan de perspectivă urmărit și

realizat metodic dirigintele va putea deveni principalul educator si modelor al personalitatii elevilor ce i-au fost incredintati.

6.3 ÎN RELAȚIA CU ELEVII

În relația cu elevii este bine ca un diriginte să aibă în vedere următoarele aspecte:

- ține cont de particularitățile de vârstă ale elevilor săi, având în vedere faptul că adolescentul manifestă o serie de atitudini contradictorii, dă dovadă de o mare instabilitate emotivă, este foarte influențabil de către cei din grupul în care se integrează și este sensibil la tot ceea ce se petrece în jurul său, mai ales în familie. Este perioada în care unii tineri tind să devină hiperindependenți, ceea ce-i poate aduce în conflict atât cu școala, cât și cu familia;
- acumulează date necesare cunoașterii individuale ale elevilor, având în vedere randamentul școlar, starea de sănătate, particularitățile psihice, trăsăturile de personalitate ale acestora;
- implică toți elevii la ora de dirigiență, care nu trebuie să constituie corvoadă nici pentru profesor, nici pentru elevi, prin utilizarea unor metode ca: studiul de caz, jocul de rol și activitățile pe grupe;
- acordă fiecărui elev câte o responsabilitate și urmărește modul în care acesta își îndeplinește sarcinile, evitând instalarea liderului permanent al clasei, dirigintele trebuie să-l conștientizeze și să-i permită să fie responsabil de propriul comportament. Sarcinile elevilor vor fi bine delimitate, iar funcțiile de conducere vor alterna, astfel încât fiecare elev să primească diferite responsabilități.
- Oferă un model caracterial și comportamental elevilor săi, adaptându-și și controlându-și permanent reacțiile, atitudinile, mimica.
- Ajută elevii să se cunoască reciproc prin antrenarea colectivului clasei în diverse activități extrașcolare, excursii, vizionări de spectacole, concursuri, cercuri.
- Aplică anumite chestionare cu întrebări referitoare la cunoașterea intereselor elevilor, a alegerii viitoarei profesii.
- Respectă toți elevii și nu-i umilește făcându-le observații în fața întregii clase.
- Tratează în mod diferențiat fiecare caz în parte ascultând și acordând o atenție deosebită celor relatate de elev, fiind dispus să-și schimbe opinia atunci când primește argumentarea necesară.
- Formează deprinderi de muncă intelectuală și urmărește regimul de viață al elevilor.

- Cunoaște direct pe fiecare elev prin discuții individuale.
- Observă permanent starea de sănătate fizică și mentală a elevilor, precum și dificultățile apărute în învățare și tulburările de comportament, observă și consemnează datele sau eventualele modificări privind evoluția conduitei elevilor în fișa de observație a elevilor.
- Își pregătește din timp elevii pentru fiecare oră de dirigenție și caută metode stimulative pentru desfășurarea acestora.
- Manifestă un comportament empatic
- Evidențiază elevii cu rezultate deosebite și comportament exemplar
- Organizează periodic întruniri cu profesorii clasei, psihologul școlar și ceilalți factori importanți implicați în procesul educativ
- Controlează zilnic catalogul clasei pentru înregistrarea absențelor, notelor elevilor și analizează împreună cu aceștia eventualele probleme apărute.

7. Managementul educațional

Managementul educațional se realizează la toate nivelurile de conducere ale sistemului de învățământ. Astfel, conducerea managerială globală, optimă, strategică angajează toate nivelurile conducerii: a) *de vîrf* (Ministerul Educației și Tineretului); b) *intermediar* (departamentele / direcțiile generale de învățământ, rectoratele universitare); c) *nivelul de bază* (unitățile de învățământ, facultatea, clasa de elevi etc.). Absolut toate cadrele didactice care, prin statut social și roluri pedagogice, intervin la diferite niveluri ale sistemului și procesului de învățământ, ca factori de decizie, în științele pedagogice și practica educațională se consideră manageri

Practica managementului educațional presupune valorificarea experienței de conducere și dirijare a elevilor și a cadrelor didactice, implicate în proiectarea, realizarea, dezvoltarea și monitorizarea activităților pedagogice. În acest context, putem vorbi despre următoarele categorii de manageri școlari: educatori, învățători, profesori la diverse discipline, profesori –diriginți, psihologi școlari, directori adjuncți responsabili de munca instructiv – educativă, directori.

Pentru a contura funcțiile și conținutul activității de conducere și dirijare a *actului educativ*, realizate de către profesorul-diriginte, a fost necesar mai întâi să fie analizate detaliat

principiile de bază ale managementului educațional/pedagogic, deoarece acestea desemnează

liniile normative inițiale necesare pentru eficientizarea socială a activității de formaredezvoltare permanentă a personalității la toate nivelurile ierarhice, verticale și orizontale ale sistemului și ale procesului de învățământ .

a) Astfel, principiul conducerii globale, optime și strategice a sistemului și a procesului de învățământ asigură sinteza și direcționarea trăsăturilor specifice ale managementului pedagogic.

Conducerea globală – optimă – strategică subordonează, din punct de vedere funcțional și structural, imperativele administrative, reproductive, executive care abordează problemele generale și esențiale ale sistemului și procesului de învățământ.

b) Principiul conducerii eficiente a sistemului și a procesului de învățământ prin acțiuni de informare – evaluare – comunicare managerială vizează perfecționarea continuă a politicilor educaționale la nivel global, teritorial, local. Informarea și evaluarea managerială asigură diagnoza sistemului și a procesului de învățământ, iar aceasta contribuie la efectuarea prognozării manageriale, care la rândul ei, permite realizarea eficientă a orientărilor metodologice, strategice și tactice, acțiunile de cercetare – ameliorare – ajustare structurală – restructurare – reformare a actului managerial, atât de important în evoluția sistemului și a procesului de învățământ.

c) Principiul conducerii superioare a sistemului și a procesului de învățământ vizează interdependența funcțiilor și a structurilor asumate la nivel social. Din considerentele că acest principiu evidențiază prioritatea funcțiilor manageriale în raport cu structurile date la nivel național, teritorial și local, trebuie să menționăm faptul că dirigintele în activitatea sa e dator să se conformeze conducerii vizate, îmbinând armonios colaborarea, subordonarea și dirijarea cu imperativele executive de educație – formare concretă a elevului și valorizarea la maximum a familiei acestuia.

d) Principiul conducerii complexe a sistemului și a procesului de învățământ vizează interdependența funcțiilor și a structurilor manageriale asumate la nivel social. Acest principiu evidențiază caracterul unitar, integral al conducerii manageriale, care stimulează permanent raporturile de interdependență și de complementaritate pedagogică dintre: a) funcțiile și

structurile manageriale de planificare – organizare, orientare – îndrumare, reglare – autoreglare a sistemului și a procesului de învățămînt; b) acțiunile manageriale de informare – evaluare – comunicare a deciziei, în legătură cu starea sistemului și a procesului de învățămînt; c) operațiile manageriale de diagnoză și de prognoză a sistemului și a procesului de învățămînt

Funcțiile dirigintelui, analizate prin prisma principiilor managementului pedagogic, pot fi calificate și reduse la una esențială: *promovarea valorilor prin acțiunile de animare și susținerea inițiativelor elevilor și părinților, valorizînd creativitatea, inteligența și moralitatea acestora.*

În acest mod se produce o corelare cu ideile din pedagogia postmodernă, în care cercetătorii abordează *evoluția managementului pedagogic ca management al calității*, relevînd importanța proiectării și realizării educației la nivelul *triadei funcționale: planificare – organizare, orientare – îndrumare metodologică și reglare – autoreglare*. Așadar, *managementul actului educativ realizat de diriginte devine, prin definiție, un management al calității*, angajînd funcțiile directe ale dirigintelui, care asigură planificarea și organizarea activității colectivului de elevi, realizează orientarea și îndrumarea metodologică a acestora prin intermediul strategiilor educative elaborate, ce contribuie la reglarea acțiunilor preconizate, formarea imaginii elevului care se include și într-un proces de autoreglare și autoeducație la toate nivelurile: comportamental, relațional, de optimizare a însușitei, sporire a calității învățării, frecvenței, creativității. O atenție deosebită în studiile de specialitate se acordă perspectivei interpretative de analiză a activității organizației școlare.

8. Leadership

În clasa de elevi există două structuri fundamentale: o **structură formală** și o **structură informală**. Fiind un grup formal, clasa de elevi are o structură organizată și impusă care se concretizează în investirea membrilor grupului cu diferite funcții și responsabilități care permit realizarea cât mai bună a resurselor elevilor în rezolvarea sarcinilor școlare și atingerea obiectivelor propuse.

Liderul formal are un rol important în reglarea relațiilor din interiorul colectivului de elevi ca și în stabilirea relației profesor-elev. El are drept caracteristică esențială autoritatea dată de recunoașterea de către ceilalți a acestei poziții și-i stimulează pe ceilalți în vederea participării lor la îndeplinirea sarcinilor ce stau în fața grupului-clasă. Aceste calități trebuie luate în considerare atunci când se desemnează liderul clasei de elevi. Profesorul trebuie să

respecte cerințele grupului, să cunoască tensiunile existente în grup, cazurile de deviere de la normele grupului.

În clasa de elevi se dezvoltă și o structură informală, ca rezultat al relațiilor intersubiective ce se stabilesc între elevi. Această structură are un caracter predominant afectiv, bazat pe legături de simpatie, antipatie sau indiferență.

Aceste relații influențează uneori coeziunea și productivitatea grupului școlar, sau acționează pentru a proteja membrii grupului contra practicilor autoritare ale liderilor formali. Ca urmare a relațiilor preferențiale din colectiv, apar liderii informali care pot avea o influență negativă, uneori, asupra celorlalți membri ai grupului, de aceea este important ca noi să cunoaștem calitățile prin care se impun și dacă influențele prin care se impun sunt convergente sau divergente.

Lider formal vs. lider informal

Atunci când se face analiza unui grup trebuie făcută o distincție clară între acele poziții instituționale, autoritare (managerii, șefii) și cele informale (lider). Este știut faptul că un grup funcționează mult mai bine și mult mai eficient atunci când în interiorul său există o corespondență între cele două tipuri de poziții și anume, atunci când managerul exercită în plus și funcția de leadership în grup.

Liderul/conducătorul este un produs al grupului iar procesul care duce la nașterea sa este unul relativ simplu: grupul în cauză este un sistem aflat într-o stare de tensiune iar tensiunile care acționează asupra sa duc la apariția unor nevoi în grup, nevoi care determină apariția unui lider care să arate drumul spre satisfacerea acestora. Liderul este practic persoana care permite la un moment dat grupului să-și rezolve nevoia/ile dominante. În funcție de natura psihologică a grupului se poate anticipa și tipul de lider al acestuia.

Liderul/conducătorul este persoana cea mai influentă dintr-un colectiv. Acesta se caracterizează prin puterea pe care o exercită asupra grupului el fiind “polul” în jurul căruia se grupează membrii colectivului.

Termenul de lider este împrumutat din limba engleză. În sens larg, conceptul de lider cuprinde orice persoană care îndeplinește oficial sau își asumă spontan – în cadrul unui grup – funcții de conducere. Conceptul de lider se atribuie în psihologia socială atât șefului formal cât și celui informal.

În orice colectiv se deosebesc două tipuri de lideri care au capacitatea de a influența alte persoane în scopul atingerii obiectivelor organizatorice:

Lider formal – **managerul, seful, conducatorul** – care detine un post managerial cu functii, obligatii si drepturi;

Lider informal – **liderul** – care nu are dreptul sau obligatia de a conduce dar care are recunoasterea cu ajutorul careia capata influenta asupra actiunilor oamenilor din grupul sau. Ambele tipuri de influenta pot asigura performanta organizationala mai ales daca exista situatii in care liderul formal isi exercita influenta si ca lider informal.

Diferenta dintre manager si lider este evidenta si asta pentru ca desi liderul si managerul sunt entitati complementare ei se deosebesc prin motivatie, mod de gandire si de actiune.

Liderii informali sunt persoanele care conduc grupurile informale. In mod obisnuit, un manager detine in cadrul organizatiei formale si o anumite putere informala (personală) concomitent cu cea formala. Dar de cele mai multe ori, managerul informal si liderul informal sunt doua persoane diferite.

Caracteristica definitorie a managerului o constituie puterea sa asupra subalternilor, adica atat dreptul cat si abilitatea de a influenta comportamentul celorlalti. Autoritatea cu care este investit un manager are un caracter legitim, institutional deoarece ea reprezinta latura formala a conducerii, insa abilitatea de a coordona comportamentul oamenilor este latura informala. Atunci cand ambele aspecte amintite mai sus se regasesc in aceasi persoana, aceasta poate fi considerata un lider autentic.

Liderul este persoana care propune obiective de atins si ii determina pe ceilalti sa si le asume si sa le realizeze. El este o persoana altruista care da dovada de un real echilibru emotional, spirit de incurajare, dinamism si vointa de a progresa. Conform teoriei lui Abraham Zaleznik, managerul este cel care rezolva problemele cat mai eficient posibil. Un manager trebuie sa dovedeasca tenacitate, consecventa, tarie de caracter, inteligenta, abilitati analitice, toleranta si bunavointa.

Daca un manager tinde sa adopte atitudini impersonale, liderii, caracterizati prin dinamism, adopta o atitudine activa fata de obiectivele lor. Pentru a-i determina pe oameni sa accepte solutiile adoptate pentru diferite probleme, managerii trebuie sa coordoneze si sa echilibreze continuu puncte de vedere opuse. Liderii adopta insa pozitii care presupun un grad ridicat de risc. Managerii isi concentreaza atentia fata de modul in care se deruleaza evenimentele in timp ce atentia liderului este asupra semnificatiei evenimentelor pentru participanti. Managerul se foloseste de autoritate ca drept oficial de conducere, liderul de prestigiul sau, de posibilitatea obtinuta prin recunoastere de a influenta oamenii.

Postul managerului permite persoanei sa devina lider in colectivul sau. Dar nu orice manager poate deveni lider.

Conform analizei facute de Abraham Zaleznik in articolul sau "Managerul si liderul: Sunt ei diferiti?" ajunge la concluzia ca intre cele doua pozitii exista diferente foarte mari. Schematic, el prezinta opozitia celor doi termeni:

- cel mai bun cuvânt pentru manager este echilibrul, pentru lider este schimbarea;
- managerul vizeaza optimizarea actiunilor, liderul dinamizarea proceselor de grup;
- managerul e orientat spre executie, liderul spre idei;
- managerul cauta controlul actiunilor, liderul prefera riscul;
- managerul ofera stabilitatea si actioneaza rapid in rezolvarea problemelor, liderul ambiguitatea;
- managerul transmite "semnale", liderul "mesaje";
- managerul cauta sa rezolve problemele pentru a obtine rezultate benefice organizatiei, liderul provoaca oamenii sa se gandeasca "la ce poate fi";
- managerul se implica social, liderul emotional;
- managerul se focuseaza pe folosirea corecta a procedurilor in cadrul actiunilor, liderul pe esenta rezultatelor.

Concluzii:

Cu toate ca managerii si liderii au fiecare elemente proprii, specifice care le confera individualitate si autonomie relativa, acestia detin si o serie de elemente comune ceea ce usureaza interactiunea si potentarea lor reciproca. Iar aceasta situatie se intalneste mai ales in cazul acelor persoane care detin atat insusiri de lider cat si de manager. Situatia de egalitate este una ipotetica si greu de gasit in realitate. Cele mai des intalnite variante sunt cele de persoane cu mai multe calitati de lider decat de manager sau invers. De asemenea, exista situatia extrema in care un individ este doar lider sau doar manager. In acest context importanta este relatia care se stabileste in cadrul organizatiei respective intre manager si lider:

Manager puternic – lider puternic;

Manager puternic – lider slab;

Manager slab – lider puternic;

Manager slab – lider slab.

Fiecare dintre aceste combinatii are gradul sau de productivitate si succes. In timp ce prima este foarte puternica si determina de cele mai multe ori succesul actiunilor intreprinse, ultima este foarte slaba si neproductiva.

Important de stiut este faptul ca nu exista un lider inascut ci doar persoane care stiu sa descopere nevoile grupului si sa se prezinte in fata membrilor acestuia ca fiind persoanele cele mai potrivite pentru rezolvarea nevoilor lor.

Pozitia de lider nu este una predeterminata ea putand fi ocupata de indivizi diferiti in momente diferite ale vietii grupului. De asemenea, pozitia de lider nu este una cu o viata permanenta si asta pentru ca o persoana poate fi lider doar in anumite situatii. In acelasi timp, ea nu se asociaza in mod obligatoriu cu o anumita pozitie ierarhica sau cu un statut social. Structurile informale sunt o sursa pentru potentialii lideri formali. Insa nu intodeauna un lider informal este si cel mai bun cadru de conducere formal. Exista numeroase exemple de lideri informali de succes care odata ce au primit autoritatea formala au devenit sefi aroganti. Alti lideri informali au esuat ca lideri formali deoarece le-a fost teama de responsabilitatea oficiata.

Pentru a dezvolta latura de lider trebuie urmat un proces indelungat ce contine un exercitiu minutios gandit prin care se poate invata cum sa fi curajos si deschis catre cei din jur. Liderii sunt caracterizati de cele mai multe ori prin realismul de care dau dovada, curajul de a aborda si rezolva probleme noi in conditii de moralitate. Ei sunt promotorii schimbarii, au capacitatea de a face previziuni, sunt creatori, originali, dinamici, integri si au capacitatea de perfectionare, de as-si asuma riscuri, au incredere in oameni si pot lucra in conditii complexe. Liderii au o personalitate remarcabila, isi stapanesc emotiile, tin seama de persoanele implicate in actiunea demarata, asculta mai mult decat vorbesc, intretin o atmosfera pozitiva, sunt sinceri si fermi, au incredere in sine si in cei din jur etc. Faptul ca sunt persoane entuziaste, generoase, determinate care dau dovada de caldura umana ii face sa fie caracterizati ca fiind oameni carismatici pe care lumea ii urmeaza.

METODOLOGIA LUCRARIII

1. Descrierea esantionului

Lucrarea de fata isi propune sa realizeze o comparatie de ansamblu a viziunii liderului si a viziunii elevilor asupra procesului de invatamant. Am ales o scoala generala, in care sunt 26 clase, 13 de ciclul primar si 13 de gimnaziu.

Pentru partea practica am ales clasa a VIII-a A , o clasa foarte buna cu 22 de elevi. Dintre acestia doar trei au avut anul trecut media generala sub 9. Diriginta clasei este profesoara de limba romana si ii cunoaste foarte bine avand in vedere ca anterior le-a fost invatatoare (cu cateva exceptii- elevi care au facut ciclul primar in alta parte).

Din cei 22 de elevi , 12 sunt fete si 10 baieti. Media cea mai mica pe anul scolar trecut a fost 8.26 iar media cea mai mare a fost 10.

2. Obiective

- s-a urmarit daca exista o corelatie intre elevii cu IQ mare si existenta calitatilor necesare pt. a fi lider
- s-a verificat dac exista legatura intre elevii cu IQ mare si rezultate foarte bune la invatatura
- s-a analizat modul in care elevii si dirigintele percep procesul de invatamant, diferentele care apar intre viziunea liderului si cea a elevilor

3. Ipotezele lucrarii

- a) elevii care au un IQ mare (peste 100) au si calitati necesare pentru a fi lider
- b) elevii care au IQ mare (peste 100) au rezultate foarte bune la invatatura (media generala peste 9.50)

c) viziunea liderului procesului de învățământ (a dirigintelui) este asemănătoare cu viziunea elevilor

4. Probe aplicate

a) Pentru determinarea coeficientului de inteligență s-au aplicat Matricile Progresive Standard ale testului Raven.

Scara matricilor se compune din 5 serii, pe care Raven le-a reprezentat după următoarele principii:

- A** principiul corelațiilor în structura matricilor
- B** analogia între perechile figurilor
- C** principiul schimbărilor progresive în figurile matricilor
- D** principiul regrupării figurilor
- E** principiul descompunerii figurilor în elemente.

Seria A

Probele testului din seria A se bazează pe completarea părților lacunare ale matricilor. Figurile sunt statice. La rezolvarea acestor probe au loc două procese de gândire:

1. diferențierea și analiza structurii, înțelegerea corelațiilor între aceste elemente;
2. identificarea părților lacunare a structurii și compararea mediului părții lacunare cu 6 figuri decupate sub matrice.

Semnificația psihologică: răspunsul depinde de nivelul imaginației statice, al atenției și de nivelul discriminării vizuale.

Seria B

Probele se bazează pe principiul analogiei între 2 figuri (completarea relațiilor). Sarcina subiectului este descoperirea acestui principiu cu ajutorul diferențierii (reptale a elementelor). La rezolvarea acestor probe sarcina subiectului constă în capacitatea de a concepe simetria între figuri.

Semnificația psihologică: capacitatea diferențierii liniare și judecarea pe baza relațiilor liniare.

Seria C

Probele acestei serii se bazează pe schimbările din ce în ce mai grele ale figurilor din matrice conform principiului logic al rezolvării continue poziționale a figurilor și a

schimbărilor dinamice în spațiu (îmbogățirea figurilor pe plan orizontal și vertical și totalizarea acestor elemente noi în figura care lipsește).

Semnificația psihologică: proba relevă capacitatea observării dinamice și a urmăririi schimbărilor continue, atenția dinamică și imaginația.

Seria D

Probele sunt repartizate după principiul restructurării figurilor în matrice pe plan orizontal și vertical. Răspunsul necesită urmărirea regularității consecutivității figurilor și alternarea figurilor în întreaga structură psihologică.

Semnificația psihologică: răspunsul depinde de capacitatea de a concepe schimbările în repartitia figurilor după regulile schimbării complexe

Seria E

Probele se bazează pe analiza și sinteza figurilor din elementele parțiale. Se cere numărarea (totalizarea) elementelor figurilor. Partea lacunară a structurii se caută cu ajutorul operațiilor algebrice cu ceilalți membri ai structurii.

Semnificația psihologică: capacitatea de a urmări evoluția complexă, calitativă și cantitativă a șirurilor cinetice, dinamice, formă superioară de abstractizare și sinteză dinamică.

Q.I.	peste 140	intelligență ridicată, excepțională
	peste 120	intelligență mult peste medie
	110 - 120	intelligență peste medie
	100 - 110	normală, intelligență medie ridicată
	90 - 100	intelligență medie
	80 - 90	intelligență slabă, sub medie
	70 - 80	cazuri limită (D.M. ușoară)
	50 - 70	debili mintali
	20 - 50	imbecili, grad mediocru de dezvoltare mintală
	0 - 20	idioți, gradul cel mai scăzut de dezvoltare mintală

b)

Pentru determinarea calitatilor de lider s-a folosit un chestionar cu 7 intrebari tip grila din care trebuia sa aleaga o varianta prin incercuire, si 2 intrebari deschise , cu raspunsuri libere.

CHESTIONAR

Alege, prin încercuire varianta care te caracterizează cel mai bine:

1. Ce fel de persoană ai dori să fii:

- a) Un conducător;
- b) O persoană neimplicată, deoarece nu-mi plac responsabilitățile;
- c) O persoană neimplicată, deoarece sunt prea timid.

2. Ce fel de persoane respecți de obicei:

- a) O persoană care mă ajută și este alături de mine atunci când am o problemă;
- b) O persoană care are aceleași preocupări ca și mine;
- c) O persoană cu un comportament ireproșabil.

3. Cum reacționezi dacă observi că cineva de lângă tine a făcut o greșală:

- a) Îl ajut să-și repare greșeala;
- b) Îl critic, amplificând urmările faptelor lui;
- c) Nu am nici o reacție, dacă greșeala lui nu mă afectează în mod direct.

4. Te afli într-un grup, în care trebuie luate anumite decizii la o problemă care te privește și pe tine. Cum reacționezi?

- a) Mă implic în luarea deciziilor, aducând argumente la soluția propusă;
- b) Îmi impun părerea, explicând clar de ce gândesc așa;
- c) Asculți părerile celorlalți și o aprob pe cea care mi se pare cea mai bună.

5. Ai o discuție în cotractoriu cu cineva din grupul tău și știi sigur că ceea ce spune nu este adevărat:

- a) Asculți cu atenție părerea celui alt, cauți puncte de acord, iar dacă insistă îl rogi să analizeze faptele și îi promiți că vei reflecta și tu la problema respectivă și că veți discuta mai târziu;
- b) Îi spui direct că nu are dreptate și insiști să îl convingi că greșește;

- c) Ești de acord cu el pentru că nu-ți place cearta și aștepti ca el să se convingă singur că greșește.

6. Dacă greșești, dar nu ești sigur că se va descoperi greșeala comisă, cum reacționezi?

- a) Recunosc faptul că am greșit și încerc să-mi repar greșeala;
 b) Încerc să ascund greșeala făcută, sperând că nu va fi descoperită;
 c) Recunosc greșeala și încerc să o justific, fără a căuta o soluție.

7. Ai o problemă de rezolvat și ai nevoie de ajutor. Cum procedezi?

- a) Discuți problema cu persoanele care crezi că te pot ajuta și îi rogi să te ajute;
 b) Ceri ajutorul persoanelor capabile să te ajute;
 c) Discuți problema cu persoanele care crezi că te pot ajuta și îi rogi să-și spună părerea cu privire la problema pe care o ai fără să le ceri ajutorul.

Total punctaj varianta a)	Total punctaj varianta b)	Total punctaj varianta c)

Enumeră trei persoane din colectivul clasei a căror părere contează pentru tine:

1.
 2.
 3.

Răspunde, în scris, la următoarea întrebare: „Cum ar trebui să fie un lider, astfel încât să-l asculți și să-l respecti, iar părerea lui să conteze pentru tine?”

.....

INTERPRETAREA TESTULUI

Dacă predomină **varianta a)** ești o persoană cu un temperament puternic, agreabilă, care se poate face ușor înțeleasă, nu îți place critica, nu obișnuiești să te plângi atunci când ai o problemă căutând mai degrabă o soluție. Totodată ești o persoană responsabilă, de acțiune și îți face plăcere să te implicii în rezolvarea problemelor.- **EȘTI UN POSIBIL LIDER .**

Dacă predomină **varianta b)** ești o persoană care adoră disensiunile, ești inflexibil, egoist, căutând să te impui în orice situație indiferent de conjunctură.- **EȘTI O PERSOANĂ PE CARE CEILALȚI CU GREU O TOLEREAZĂ.**

Dacă predomină **varianta c)** ești o persoană timidă, influențabilă, căreia îi este dificil să ia o decizie, eviți disensiunile, te consolezi cu ceea ce ai și nu încerci să obții mai mult –**EȘTI O PERSOANĂ INDECISĂ.**

c) Pentru a compara viziunea asupra procesului de învățământ s-a aplicat un chestionar cu 10 întrebări tip grilă la care trebuiau să răspundă prin încercuirea variantei corecte din punctul lor de vedere.

1. În ce măsură considerați că activitățile instructiv – educative din școală sunt corelate cu idealurile educaționale?
 - a. în foarte mare măsură
 - b. în mare măsură
 - c. mediu
 - d. în mică măsură
 - e. în foarte mică măsură

2. Prin ce credeți că se diferențiază serviciile educaționale oferite de școala dvs. de cele ale altor școli?

.....
.....
.....

3. În ce măsură considerați că este eficient condusă activitatea instructiv –educativă din școală?
 - a. în foarte mare măsură
 - b. în mare măsură
 - c. mediu
 - d. în mică măsură
 - e. în foarte mică măsură

4. Care sunt principalele tipuri de valori transmise elevilor prin activitățile instructiv – educative?

.....
.....
.....

5. În ce măsură considerați că elevii sunt implicați în procesul instructiv – educativ?
 - a. în foarte mare măsură

- b. în mare măsură
 - c. mediu
 - d. în mică măsură
 - e. în foarte mică măsură
6. În general, poți să îți exprimi părerea la ore?
- a. deseori
 - b. rar
 - c. niciodată
7. La sarcinile din timpul orelor, preferi să lucrezi:
- a. singur
 - b. în grup
8. După părerea ta, elevii care participă activ la ore sunt:
- a. inteligenți
 - b. interesați de școală
 - c. elevi obișnuiți
 - d. atenți
 - e. tocilari
 - f. altfel.
9. Alegeți un singur motiv din cele de mai jos, care vă determină să lipsiți de la școală:
- a. orele sunt plictisitoare
 - b. nu-mi place modul de predare al unor profesori
 - c. sunt prea multe ore de curs
 - d. nu-mi plac colegii de școală
 - e. dacă nu aș “chiuli” colegii m-ar considera un “fraier”
 - f. am alte lucruri mai bune de făcut decât să stau la școală / muncesc pentru întreținere
10. Ce v-ar determina să nu mai lipsiți (Alegeți un singur răspuns!)?
- a. să fie orele mai atractive
 - b. profesorii să fie mai indulgenți la ore
 - c. orele să fie mai scurte și mai puține

- d. aş dori să urmez un alt profil
- e. pedepsele mult mai severe pentru absențe
- f. altele. Care?.....

d) In afara probelor mentionate , pentru a realiza studiul de caz de la sfarsitul lucrarii s-a folosit si fisa de observatie psiho-pedagogica.

De mentionat ca dirigintelui i s-a aplicat doar chestionarul pentru identificarea calitatilor de lider si chestionarul cu privire la procesul de invatamant.

INTERPRETAREA REZULTATELOR

1. IPOTEZA 1

ELEVII CARE AU UN IQ MARE (peste 100)AU POTENTIAL DE LIDER

T1. TABEL REPREZENTAND REZULTATELE APLICARII TESTULUI RAVEN SI A CELUI PENTRU DETERMINAREA CALITATILOR DE LIDER

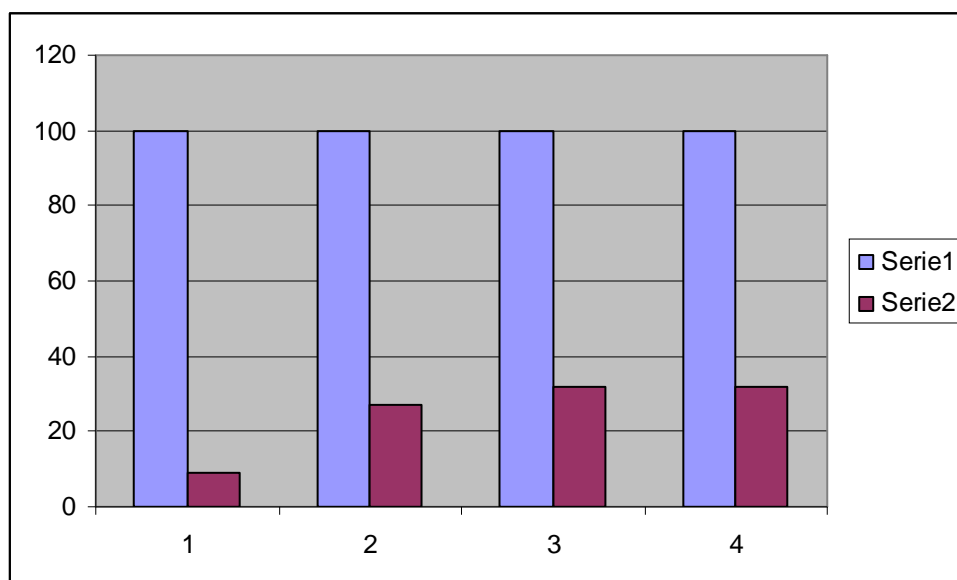
NR.	NUMELE SI PRENUMELE	IQ	POTENTIAL LIDER
1	A.S.	120	6
2	B.A.	100	4
3	B.M.	100	6
4	B.S.	110	5
5	C.N.	122	7
6	C.L.	92	4
7	C.D.	95	6
8	C.B.	116	5
9	D.V.	116	5
10	H.L.	116	-
11	L.C.	102	7
12	M.D.	118	6
13	M.D.	112	7
14	M.A.	104	6
15	N.A.	91	6
16	P.A.	91	7
17	P.A.	91	5
18	S.D.	102	-
19	S.M.	96	4
20	T.A.	102	6
21	U.C.	99	-
22	U.C.	105	5

--	--	--	--

Din 22 de elevi, 15 au coeficientul de inteligenta peste 100; ceea ce insemna un procent de 68.18%.Din cei 15 care au IQ-ul peste 100, 7 au peste 110 adica mai mult decat o inteligenta de nivel mediu.

Referitor la potentialul de lider din 22 de elevi doar 3 nu au rezultate semnificative, adica sunt indecisi sau greu de tolerat.In procente ar insemna 86.36% elevi cu potential de lider. Din totalul de 22 de elevi 68.18% au IQ-ul peste 100 si 13 elevi au si potential semnificativ de lider, adica 59.09%.

REZULTATE APLICARE RAVEN

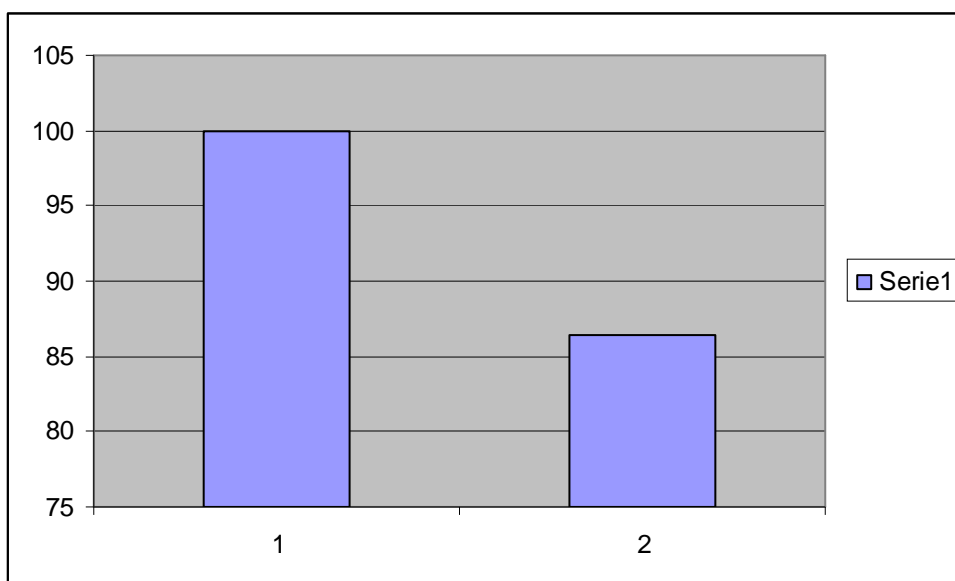
1- elevi cu IQ >120 (~9.09%)

2-elevi cu IQ intre 110 si 119 (27.27%)

3-elevi cu IQ intre 100 si 109 (31.81)

4- elevi cu IQ INTRE 90 SI 99 (31.81%)

DIAGRAMA REPREZENTAND ELEVII CU POTENTIAL DE LIDER

1-TOTALUL ELEVILOR 22=100%

2-ELEVII CU POTENTIAL DE LIDER (86.36%)

Din datele prezentate rezulta ca 68.18% din totalul clasei are un coeficient de inteligenta mai mare decat 100 iar din acest total 86.67% au si potential semnificativ de lider. Aceasta inseamna ca sunt persoane cu un temperament puternic, agreabil, care se pot face ușor înțelese, nu le place critica, nu obișnuiesc săse plânga atunci când au o problemă căutând mai degrabă o soluție. Totodată sunt persoană responsabile, de acțiune și le face plăcere să se implice în rezolvarea problemelor.

In general, liderul este obligatoriu cel care crede cel mai mult in proiectul de care se ocupa grupul. Liderul este cel care crede in obiectiv, dar si in echipa. Pentru a putea acorda incredere echipei sale, liderul trebuie sa isi acorde in primul rand lui increderea de a pune oamenii in cele mai bune roluri. Pentru acesta, trebuie sa isi cunoasca bine membrii echipei si punctele lor slabe si tari. Doar astfel, va putea realiza o echipa echilibrata si eficienta.

Al doilea pas catre atingerea obiectivului de echipa ar fi motivarea oamenilor care alcatuiesc echipa. Acest lucru presupune in primul rand cunoasterea motivatiilor oamenilor si identificarea acestora cu proiectul.

Cel de-al treilea pas este exemplul personal. Oamenii nu vor urma vorbele, vor urma faptele. Liderul trebuie sa fie cel care sa se afle mereu in fruntea echipei, aratandu-le calea. In acelasi timp, el trebuie in permanenta sa asigure comunicarea in cadrul echipei si sa coordoneze conflictele.

În colectivul clasei sunt mulți elevi care doresc să aibă responsabilități și doresc să se afirme. Ei sunt elevi buni la învățătură, cuminți, cu inițiativă, sociabili și politicoși. Există întrecere între rânduri la învățătură, ordine și curățenie, disciplină. E îmbucurător faptul că elevii fac parte din diferite grupuri: clasa, grupul vocal, grupele de la cercurile de informatică, grupul religios, se comportă bine, nu sunt probleme.

Ca o concluzie , avand in vedere datele prezentate se poate spune ca ipoteza s-a confirmat . Adica elevii care au un IQ mare au si calitati potrivite unui lider.

2. IPOTEZA NR. 2

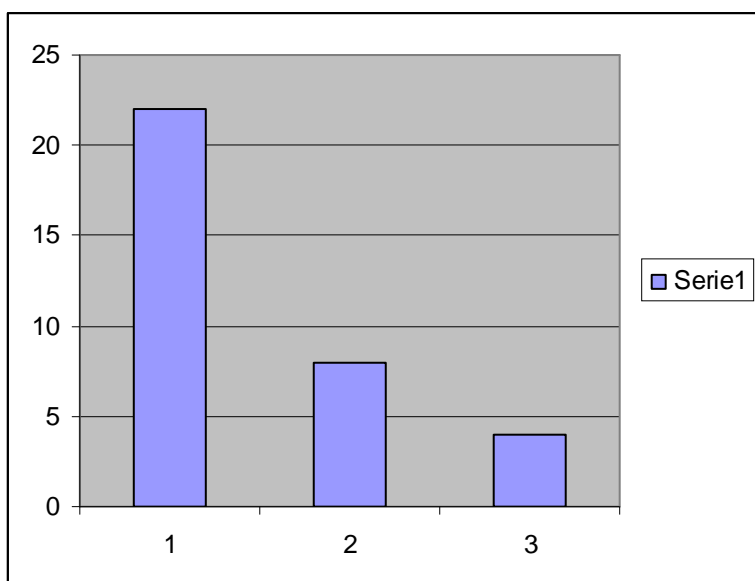
Elevii care au un IQ mare (peste 110) au si rezultate foarte bune la invatatura(media generala peste 9.50)

T2. TABEL REPREZENTAND REZULTATELE APLICARII TESTULUI RAVEN SI MEDIA GENERALA PE ANUL SCOLAR TRECUT

NR.	NUMELE SI PRENUMELE	IQ	MEDIA AN SCOLAR ANTERIOR			
1	A.S.	120	9.57			
2	B.A.	100	9.84			
3	B.M.	100	9.68			
4	B.S.	110	9.38			
5	C.N.	122	10			
6	C.L.	87	9.89			
7	C.D.	84	9.57			
8	C.B.	116	9.84			
9	D.V.	116	9.57			
10	H.L.	116	8.78			

11	L.C.	102	9.42		
12	M.D.	118	9.42		
13	M.D.	112	9.05		
14	M.A.	104	9.52		
15	N.A.	91	8.83		
16	P.A.	89	9.26		
17	P.A.	87	9.36		
18	S.D.	102	8.44		
19	S.M.	96	9.68		
20	T.A.	102	9.31		
21	U.C.	99	8.26		
22	U.C.	105	9.66		

DIAGRAMA REPREZENTAND DISTRIBUTIA ELEVILOR CU IQ MARE SI REZULTATE FOARTE BUNE LA INVATATURA

1-nr. total al elevilor 100%

2-nr. elevilor cu IQ peste 110 36.36%

3-nr. elevilor cu IQ peste 110 si media peste 9.50 50%

Afirmația conform căreia rezultatele la învățătură ale elevilor sunt în mare măsură influențate de capacitatea lor intelectuală, ține de simțul comun. O astfel de opinie este exprimată în mod obișnuit de profesori, dar și de unii dintre părinți. În fața rezultatelor școlare slabe ale copiilor, și unii și alții sunt obligați să nuanțeze, invocând și alte determinări care nu țin de factori de natură intelectuală. „Elevul X nu este suficient de motivat, de atent, de perseverent.”, spun profesorii, sau : „Este pur și simplu leneș.”, apreciază, convenabil pentru ei, cei mai mulți dintre părinți.

Cercetarea psihologică în acest domeniu a avut de răspuns la astfel de întrebări: Sunt rezultatele școlare ale elevilor în relație directă cu existența la aceștia a unei inteligențe generale de nivel ridicat? Este coeficientul de inteligență un indicator care garantează performanța în achizițiile școlare?

Psihologul francez Alfred Binet, la începutul secolului trecut, a deschis studiul axat pe această problemă, sub presiunea nevoilor practice. Datele observației indicau atunci, ca și acum, că un procent din copii eșuează în planul învățării școlare, în pofida sârguinței lor și a celui mai bun cadru de stimulare cognitivă oferit de școală. Ce aspect deficitar al personalității lor ar putea fi incriminat? Inteligența copilului, este răspunsul la care ajunge Binet. Cercetările (Kulcsar, 1979) arată că, față de elevii normali sub aspect intelectual, la cei

cu deficiență mintală se constată o mai mare importanță a factorilor intelectuali în determinarea reușitei-nereușitei .”Sunt situații în care inteligența, tocmai prin deficiențele sale, devine factorul fundamental în determinarea randamentului școlar”(Kulcsar,1979, p.36).

Rolul inteligenței generale în determinarea rezultatelor la învățatură ale elevilor este amplu examinat de Vernon, care elaborează un model teoretic al inteligenței școlare, numită și „aptitudine școlară”, în care inteligența generală este plasată chiar în nucleul acesteia, alături de alți factori nonintelectuali importanți.

Temenul de „inteligență școlară”, după Piaget, desemnează echilibrul dinamic dintre asimilarea cerințelor școlare și acomodarea la acestea, la diferite niveluri de școlarizare. Ea este o formă specifică, particulară a inteligenței, care se diferențiază de inteligența generală, globală, verbală, etc., exprimând gradul de adaptare al elevului la cerințele activității de tip școlar.(Kulcsar, 1978, p.42)

Reușita școlară exprimă o potrivire, o concordanță ce se stabilește între solicitări și nivelul dezvoltării psihofizice a elevului. Succesul școlar constă în obținerea unui randament superior în activitatea instructiv-educativă la nivelul cerințelor programelor și al finalitatilor învățământului .Dacă eficiența procesului de învățământ presupune raportarea randamentului sau performanțelor școlare la solicitările obiective, reușita școlară se referă la raportarea concomitentă, atât la exigențele externe, cât și la posibilitățile interne ale elevului. Dimpotrivă, insuccesul școlar exprimă o discordanță între eforturile pedagogice și cerințele instructiv-educative, pe de o parte, și posibilitățile psihice/psihofiziologice ale elevului, pe de altă parte, eșecul școlar fiind, deci, rezultatul unei duble inadapări: a elevului la activitatea școlară și a școlii la factorii interni ai acestuia.Încorporând modelul teoretic a lui Vernon, Tiberiu Kulcsar realizează o matrice a reușitei școlare, iar cercetările sale clarifică o parte din aspectele relației inteligență - reușită școlară. Autorul realizează tabloul factorial al determinantilor reușitei școlare care cuprinde, pe lângă factorii psihologici (intelectuali, afectiv-motivaționali,de orientare și autoreglare a personalității) și pe cei de ordin pedagogic, social, biologic. Studiile corelazionale referitoare la relația între reușita școlară și performanța la probele de inteligență arată existența unor neconcordanțe între prognoza pe bază de teste și reușita școlară semnalând complexitatea raporturilor inteligențăfactori nonintelectuali-reușită școlară și inteligență-factori nonintelectuali-reușita la test. Din examinarea cazuistică a acestor relații autorul concluzionează că și rezultatele școlare, și cele obținute la teste psihometrice pot fi și sunt determinate de factori nonintelectuali, cuncluzionând că în nici o activitate inteligența nu garantează, singură, succesul. (Kulcsar, 1978)

Dintr-un total al elevilor de 22 , reprezentand 100%, elevii cu IQ peste 110 sunt intr-un procent de 36.36% iar dintre acestia doar 50% au media generala la invatatura peste 9.50. Avand in vedere aceste date consider ca ipoteza nu se confirma.

De ce am ales aceste valori? Pentru ca 110 =IQ reprezinta prima valoare corespunzatoare inteligentei peste nivelul mediu iar , calculand media aritmetica a mediilor generale obtinute de elevi am avut valoarea=9.37.

Deci nu intotdeauna elevii care au o inteligenta foarte buna obtin si rezultate scolare foarte bune.

3. IPOTEZA NR. 3

VIZIUNEA LIDERULUI ASUPRA PROCESULUI DE INVATAMANT (A DIRIGINTELUI) ESTE ASEMANATOARE CU VIZIUNEA ELEVILOR

Pentru a demonstra aceasta ipoteza vom analiza pe rand cele 10 intrebari ale chestionarului privind modul in care este perceput procesul de invatamant ; se analizeaza raspunsurile date de elevi si se face comparatia cu raspunsurile dirigintei.

1. În ce măsură considerați că activitățile instructiv – educative din școală sunt corelate cu idealurile educaționale?

La aceasta intrebare elevii au ales varianta „a ,’(în foarte mare măsură) in proportie de 22.72%, varianta „b”(în mare măsură) in proportie de 36.36%, varianta „c”(mediu) in proportie de 40.90%.Deci 100% elevii au considerat ca avtivitatile instructiv-educative sunt corelate cu idealurile educationale de la un nivel mediu pana la in foarte mare masura .Opinia dirigintei in aceasta problema a fost varianta „b’ , adica activitati corelate in mare masura.

Nicola (1994) considera ca:”idealul educational din societatea noastra presupune formarea unei personalitati integral-vocational si creatoare, capabile sa exercite si sa initieze roluri sociale in concordanta cu propriile aspiratii si cu cerintele sociale”; Moise si Cozma (1996) subliniaza: “idealul educativ este cel al omului de cultura ”; iar Lega Invatamantului stipuleaza:”idealul educational al scolii romanesti consta in dezvoltarea libera, integrala si armonioasa a individualitatii umane, in formarea personalitatii autonome creative”. Nucleul idealului este constituit din vocatie si creativitate, astfel ca fiecare individ se va valoriza la maximum. Structurile intelectuale constituie “sansa noastra istorica” de a depasi actuala stare de tranzitie, in vederea constituirii unei societati democratice, cu un mecanism al economiei de piata, care sa asigure prosperitate si bunastare pentru toti cei implicati in aceste proces (Stanciu, 1999).

2. Prin ce credeți că se diferențiază serviciile educaționale oferite de școala dvs. de cele ale altor școli?

La aceasta intrebare raspunsurile elevilor coincid cu cele ale dirigintei si au in vedere ;

- regulamentul de ordine interioara
- reguli stricte
- disciplina
- tehnologie
- profesori foarte bine pregatiti
- conditii bune
- o supraveghere mai buna a elevilor
- activitati extracurriculare
- o buna colaborare scoala-familie

3.În ce măsură considerați că este eficient condusă activitatea instructiv –educativă din școală?

La aceasta intrebare elevii au ales varianta A (în foarte mare măsură) în proportie de 4.54 %, varianta B(în mare măsură) în proportie de 54.54 %, varianta C (mediu)în proportie de 36.34 %si varianta E (în foarte mică măsură) în proportie de 4.54 %. Raspunsurile cumulate de la mediu pana la in foarte mare masura sunt in proportie de 95.45 % si coincid cu opinia dirigintei care a ales varianta B considerand ca in mare masura activitatea instructiv-educativa este eficient condusa in scoala.

4. Care sunt principalele tipuri de valori transmise elevilor prin activitățile instructiv – educative?

Si la aceasta intrebare raspunsurile elevilor coincid cu cele ale dirigintei si au in vedere urmatoarele valori:

- comportamentul in societate
- respectarea regulilor
- responsabilitate
- motivatie
- disciplina
- corectitudine
- competitie
- sinceritate
- ambitie
- stabilirea unui scop
- respect

5. În ce măsură considerați că elevii sunt implicați în procesul instructiv – educativ?

La aceasta intrebare elevii au ales varianta A (in foarte mare masura) in proportie de 9.09%, varianta B(in mare masura) in proportie de 36.36%, varianta C (mediu) 45.45%, variantele D(in mica masura) si E(in foarte mica masura) cate 4.54%. Deci cumulat de la mediu in sus avem un procent de 90.90% ceea ce coincide cu varianta aleasa de diriginta adica in foarte mare masura.

6. În general, poți să îți exprimi părerea la ore?

63.63% dintre elevi isi pot exprima deseori parerea la ore in timp ce 36.36 % considera ca si-o pot exprima rar.Diriginta a ales opinia majoritatii , adica varianta A.

7. La sarcinile din timpul orelor, preferi să lucrezi:singur sau in grup/?

90.90% din elevi prefera sa lucreze in grup si doar 9.09 prefera sarcinile individuale.La fel si diriginta considera ca sunt mai utile sarcinile efectuate in grup.

8. Referitor la modul in care sunt perceputi elevii activi la ore, 4.54 % considera ca sunt inteligenti, 72.72% considera ca acesti elevi sunt interesati de scoala, 9.09% ii considera elevi obisnuiti si 13.63% ii considera tocilari.

Opinia dirigintei este ca elevii activi la ore sunt elevi interesati de scoala, deci coincide cu opinia majoritatii elevilor.

9. Referitor la motivele care ii determina pe elevi sa chiuleasca de la scoala, 13.63 % spun ca orele sunt plictisitoare, 31.81% considera ca nu le place modul de predare al unor profesori, 45.45% spun ca sunt prea multe ore de curs, 4.54 % au altceva mai bun de facut iar 4.54 % nu au bifat nimic pentru ca nu chiulesc de la scoala.

Diriginta clasei nu a bifat nici un raspuns.

Cercetarile efectuate pe tema absenteismului scolar au scos in evidenta mai multe tipuri de chiulangii:

CHIULANGIUL SOMNOROS

Chiulangiul somnoros ajunge in fiecare dimineata la scoala prea tarziu pentru prima ora si mult prea devreme pentru cea de-a doua. Astfel, este obligat sa plece cu ochii carpiti de somn in cautarea unei cafele, care il va ajuta sa nu caste si sa faca fata urmatoarelor trei – patru ore. Pe el il poti gasi dis-de-dimineata intr-o cafenea sau, daca nu e frig, pe o banca in parc, cu cafeaua in mana, intovarasit de un altul ca el. Apoi, dupa cateva ore de curs, isi simte pleoapele mult prea grele pentru a ramane la scoala si se indreapta alene spre patul de acasa. “Eu consider ca multe dintre materiile predate la scoala nu sunt folositoare. Unele sunt chiar foarte plictisitoare si nu am chef intotdeauna sa stau la acele ore. In plus, am si un orar foarte incarcat si uneori sunt obosit. De cele mai multe ori, cand plec de la scoala, merg acasa sa dorm. Nu cred ca fac nimic grav.”argumenteaza un elev

CHIULANGIUL BAZAT

Chiulangiul “bazat” este vedeta clasei sale. El are intotdeauna lucrurile cele mai interesante de povestit, el stie sa iasa mereu din incurcaturi, de el nu rade nimeni niciodata. Trei sferturi dintre colegii sai sunt incantati sa chiuleasca impreuna cu el, sa il insoteasca la un joc de biliard sau macar la o cafea, sa imprumute o tigara din pachetul lui. Chiulangiul bazat poate fi intalnit in cafenele sau sali de jocuri afumate, inconjurat obligatoriu de “gasca sa”. El pleaca din cand in cand de la scoala pentru ca ii place prea mult sa se distreze in compania grupului sau de prieteni si astfel, nu rezista tentatiei de a chiuli de la orele “plictisitoare” pentru a merge “la o bila”. “

INDRAGOSTITELE

Motivul pentru care fetele chiulesc de la ore este reprezentat, cel mai adesea, de catre baieti sau, mai bine zis, de iubirile adolescentine. Din momentul in care le-a cazut cu tronc vreun baiat, pustoaicele nu mai merg la scoala nici in ruptul capului cu ochii nerimelati si cu bretonul nearanjat. Pe parcursul unei zile de scoala, imposibil sa nu gaseasca timp sa isi intalneasca prietenul in parcul din vecinatatea liceului. "Noi, fetele, chiulim mai rar decat baietii si cand chiulim, chiulim cu prietenii nostri. Mergem la o plimbare sau la un suc, pentru ca dupa-masa nu am mai putea, nu ne-ar mai lasa parintii", povesteste timida Alexandra,

CHIULANGIUL PREA OCUPAT

O alta categorie de chiulangii este reprezentata de elevii extrem de implicati in activitati extrascolare, care, luati de valul lucrurilor interesante pe care le au de facut in cadrul diferitelor proiecte, ajung mai rar pe la orele de curs sau care, obisnuiti cu un stil de munca diferit de cel de la clasa, se plictisesc in timpul anumitor ore si prefera sa "evadeze" M-am implicat in niste lucruri interesante, care m-au scos un pic din circuit in ceea ce priveste scoala. Am ajuns sa cred ca din proiectele astea am mai multe de invatat decat as avea stand la orele de curs. Sunt multe materii la care pur si simplu ma plictisesc si atunci mai plec cu cate un coleg sa luam o gura de aer, sa bem o cafea... Diriga se mai infurie, o mai suna pe mama, dar pana la urma se rezolva problema, ca amandoua sunt intelegatoare", explica elevul.

In vreme ce tinerii se bucura cat de mult pot de anii de scoala si iau chiulitul ca pe o joaca, profesorii dezbat ingrijorati problema absenteismului de la ore si cauta explicatii din cele mai complicate.

10. La intrebarea „(Ce v-ar determina să nu mai lipsiți (Alegeți un singur răspuns!)?” 59.09% dintre elevi ar vrea ca orele sa fie mai atractive, 27.27 % ar vrea ore mai scurte si mai putine 13.63 5 ar vrea pedepse mai severe pentru absente, aceasta fiind si opinia dirigintei .

STUDIUL DE CAZ

Scoala...Dr. I.M. de Apsa.....

Clasa.....a VIII-a A.....

FISA PSIHO - PEDAGOGICA

A elev.....C.N.....în anul scolar 2008-2009...în localitatea...SIGHETU
MARMATIEI.....jud...MARAMURES.....

I) DATE FAMILIALE

1. Ocupatia parintilor : tata...Administrator.....mama.....Administrator.....
2. Structura si componenta familiei.....familie cu copil unic.....
3. Atmosfera si climatul educativ.....relatii benefice.....
4. Conditii de viata si munca ale elevului.....excelente.....
5. Influenta extrafamiliale(vecinatate, cerc de prieteni).....pozitive.....

II) DATE MEDICALE

1. Antecedente.....
2. Dezvoltarea fizica si starea sanatatii...in limitele varstei.....

III) REZULTATE IN ACTIVITATEA ELEVULUI

1. REZULTATE LA INVATATURA

- a). grafic global pe clase.....media 10.....
- b) date selectiv.....

Clasa	M a t e r i i	c u	r e z u l t a t e
.....	cele mai bune rezultate la ...		cele mai slabe rezultate
...-.....-.....	...-.....-.....

c). Aspiratiile si reactiile parintilor in legatura cu rezultatele scolare ale elevului.....sunt foarte multumiti.....

2. ACTIVITĂȚI DE TIMP LIBER (HOBBY- URI)

...lectura,calatorii in natura,

4. CE VREA SA URMEZE DUPA ABSOLVIREA SCOLII GENERALE :

Dorintele parintilor : liceu teoretic Aspiratiile elevului : liceu teoretic

IV). INTELIGENTA SI STILUL DE MUNCA

1). **NIVELUL DE INTELIGENTA** : Puterea de judecata, capacitatea de intelegere, priceperea de a sistematiza, de a desprinde esentialul, de a stabili legaturi, asociatii. Cum il apreciati : * foarte inteligent * inteligent * nivel mediu * nivel scăzut.

2) CUM LUCREAZĂ ELEVUL (STILUL DE MUNCĂ)

a). **Cum lucrează** - sistematic, temeinic, cu preocupări de adâncire, (depășind manualul sau programa ; - organizat , ritmic (rămâne în limita manualului, a programei);

- inegal, fluctuații vizibile în note, alternează pregătirea conștiincioasă cu perioade de delăsare;
- neglijent, improvizează răspunsurile , copiază temele, speculează nota
- învață în salturi numai pentru notă de trecere.

b). **Sârguinta** (hărnicia) : # foarte sârguincios # sârguincios # puțin sârguincios # deloc sârguincios.

c) **Independentă - creativitate** - inventiv, cu manifestări de creativitate:

- ocazional are inițiativă, manifestă independență;
- lucrează mai mult șablonat, stereotip;
- nu manifestă deloc inițiativă și independență ;
-

V). CONDUITA LA LECȚII ȘI ÎN COLECTIV

1). **MODUL DE PREGĂTIRE** : a). **Cum se pregătește** :

- vine pregătit la ore, cu temele de casă făcute cu regularitate;
- alternează pregătirea conștiincioasă cu delăsarea;

b). **Cum participă** :

- intervine cu completări , participă activ, își aduce contribuția spontană la lecția nouă;
- manifestă interes inegal , fluctuant,
- se lasă greu antrenat , participă numai când este direct solicitat;
- obișnuit inactiv, parcă absent, numai observații repetate îl aduc la ordine.
-

c). **Disciplina la lecții**

- se încadrează în disciplina lecției , este receptiv la observații și îndrumări;
- disciplinat numai în condiții de supraveghere și constrângere, nereceptiv la cerințele școlare;
- indisciplinat, turbulent, atrage și pe alții în abateri
- fuge de la ore , are atitudine de bravare, preocupări laterale.

2). ATITUDINI ȘI COMPORTAMENT

a). **Cum participă la viața colectivului** :

- mai mult retras, izolat, nu se interesează de problemele colectivului;
- se sustrage de la munci sociale, lucrează numai din obligație;
- face strictul necesar, fără vreo inițiativă;
- se integrează în colectiv, este un bun executant dar fără opinie proprie;
- autoritar, bun organizator și animator al colectivului (leader, pozitiv sau negativ)

b). Cum este apreciat de colegi :

- bun coleg, sensibil la greutățile și problemele celorlalți;
- preocupat mai mult de sine , individualist,egoist;
- prețuit pentru rezultatele la învățătură;
- apreciat pentru poziția în colectivul clasei;
- prețuit pentru performanțele școlare;
-

4). NOTA LA PURTARE ȘI JUSTIFICAREA ACESTEIA

- cu abateri disciplinare grave - notă mică la purtare
- cu abateri disciplinare minore dar frecvente;
- comportare corectă, cuviincioasă - notă mare la purtare,
- exemplu de purtare.

5). REACȚIILE ELEVULUI FAȚĂ DE APRECIERI ȘI NOTE (nota critică, reacții față de note, efecte frustrante ale aprecierii școlare, stări de anxietate, aspirații legate de performanțele școlare, reacții față de aprecierile pozitive ori negative, etc.....)

.le considera justificate, sunt pe masura eforturilor sale

.....

VI) TRĂSĂTURI DE PERSONALITATE

1). FIREA ȘI TEMPERAMENTUL ELEVULUI

a). Introvertit - extrovertit

- deschis – comunicativ - sociabil
- închis - rezervat - puțin sociabil
-

b). Temperamentul

- impulsiv, nestăpânit, brutal
- energic,vioi, adaptabil
- liniștit, domol, reținut , lent
- rezistență redusă la efort, extrem de sensibil
-

c) Dispoziția afectivă generală

- realist, cu înclinații practice, utilitariste

- vesel, optimist
- visător, cu tendințe romantice
- înclinat spre meditație, interiorizat, singuratic,
- mai mult trist, deprimat, cu o umbră de melancolie.

2). ECHILIBRUL EMOTIV

- hiperemotiv, excesiv de timid, emoțiile îi dezorganizează performanțele,
- emotiv, fără reacții dezadaptative
- controlat, stăpânit, cu prețul unui efort,
- calm, echilibrat, uneori nepăsător.
-

VIII). CONCLUZII :

Elev foarte inteligent, cu potential de lider, constiincios, are o parere buna despre procesul de invatamant, considera ca are conditii bune in scoala, nu chiuleste de la ore, este respectat de colegi si profesori ,invidiat de unii, crede ca elevii sunt implicati in procesul de invatamant si isi pot exprima parerea la ore; Ar dori ca orele sa fie mai atractive ca sa nu mai chiuleasca colegii.

.....

CONCLUZII SI PERSPECTIVE DE CONTINUARE

Din cele trei ipoteze ale lucrării s-au confirmat două și anume: elevii cu IQ ridicat au calități de lider și viziunea elevilor care au potențial de lider este asemănătoare cu viziunea liderului (a dirigintei) în ceea ce privește procesul de învățământ. Nu s-a confirmat ipoteza potrivit căreia elevii cu IQ ridicat au și rezultate foarte bune la învățatura.

Ar trebui efectuată o lucrare pe scară largă pentru a vedea, în detaliu, motivele pentru care elevii chiulesc de la ore, ce soluții oferă pentru îmbunătățirea participării bilaterale în procesul de învățământ, în vederea ameliorării calității acestuia.

S-ar putea efectua o cercetare privind opinia profesorilor cu privire la permanentele schimbări care se produc în educație, la modul în care ei se adaptează acestor schimbări.

BIBLIOGRAFIE

1. Management educational, Paloma Petrescu, Lucretia Sirinian, ED. Dacia, 2002
2. Management educational, Ioan Toca, Ed. Didactica si Pedagogica, 2002
3. Management educational, Elena Joita, Ed. Collegium , 2000
4. Managementul clasei, Emil Stan, Editura Aramis
5. Managementul clasei, Romita Iucu, Ed. Polirom, 2006
6. Dezvolta liderul din tine, John Maxwell, Ed. Amaltea
7. Psihologie sociala, Adrian Neculau, Collegium, 1996
8. Internet

